

Gerontologia 2023

SYMPOSIUMIT

Vanhenemisen tahti – syyt, seuraukset ja vaikutusmahdollisuudet	1
Hyvinvointialueet ja ikääntyneiden palvelut – mistä lähdetään liikkeelle ja mikä muuttuu?	2
Syrjäytyminen ja eriarvoisuus vanhuudessa	3
Aivoterveysten edistämisen ajankohtaiset teemat	4

Vanhenemisen tahti – syyt, seuraukset ja vaikutusmahdollisuudet

Societas Gerontologica Fennica

Keskiviikko 8.2.2023 klo 14.15–15.45

pj. Mikaela von Bonsdorff

Puhujat:

Mikaela von Bonsdorff (Jyväskylän yliopisto, GERIC & Folkhälsanin tutkimuskeskus):

Ennenaikainen vanheneminen ja sen riskitekijät perusterveessä väestössä

Markus Haapanen (Helsingin yliopisto & Folkhälsanin tutkimuskeskus):

Ennenaikaisen vanhenemisen tunnistaminen tutkimus- ja potilastyössä – elektronisen Frailty indeksin käytettävyys

Anu Siren (Tampereen yliopisto, GERIC):

Psykososiaalisen ikääntymisen monitahtisuus

Timo Strandberg (Helsingin yliopisto):

Monitekijäisten interventioiden mahdollisuudet ennenaikaisen vanhenemisen ennaltaehkäisyssä

Jouko Laurila (Oulun yliopisto): Diskussantti

Vanhenemisen tahti – syyt, seuraukset ja vaikutusmahdollisuudet

Symposiumin aiheena on ikääntymisen monitahtisuus ja moninaisuus, sekä niihin vaikuttavat tekijät. Apulaisprofessori Mikaela von Bonsdorff esittelee vanhenemisen tahtiin ja ennenaikaisen vanhenemisen riskitekijöihin liittyvää tutkimusta. Tutkijatohtori, LKT Markus Haapanen kertoo ennenaikaisen vanhenemisen tunnistamisesta sekä tutkimuksen että myös kliinisen työn näkökulmasta. Professori Anu Siren kertoo psykososiaalisesta ikääntymisestä ja sen tahtisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Professori emeritus Timo Strandberg puhuu vanhenemisen löydöksistä. Professori Jouko Laurila vetää yhteen symposiumin annin onnistuneen vanhenemisen näkökulmasta.

Hyvinvointialueet ja ikääntyneiden palvelut – mistä lähdetään liikkeelle ja mikä muuttuu?

Torstai 9.2.2023 klo 10.30–12

pj. Mari Aaltonen

Puhujat:

Liina-Kaisa Tynkkynen:

Sote-uudistus ja ikääntyneiden palvelut – vanhenevan väestön näkökulma

Merja Mäkisalo-Ropponen:

Lainsäädäntö antaa puitteet, mutta muutos tehdään hyvinvointialueilla

Rauha Heikkilä:

Ikääntyneiden palvelut hyvinvointialueilla ja vertailutiedon tuomat mahdollisuudet

Elina Heikkinen:

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen geriatrikeskus ja palvelujen kehittäminen

Hyvinvointialueet ja ikääntyneiden palvelut – mistä lähdetään liikkeelle ja mikä muuttuu?

Symposiumissa esitellään ajankohtaista tutkimusta ja kehittämistyötä siitä, millaisesta lähtökohdasta hyvinvointialueet ponnistavat vastaamaan ikääntyneiden palvelujen järjestämisestä ja millaisia haasteita ne kohtaavat tässä tehtävässään. Symposiumissa pohditaan miten ja millaisia muutoksia hyvinvointialueet tuovat tullessaan ikääntyneiden palveluihin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuspäällikkö Liina-Kaisa Tynkkynen puhuu sote-uudistuksen aiheuttamista muutoksista vanhenevan väestön näkökulmasta ja pohtii, millaisia uhkia ja mahdollisuuksia uudistus ikääntyneiden palveluille asettaa. Kansanedustaja ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen valtuuston puheenjohtaja Merja Mäkisalo-Ropponen kertoo, miten lainsäädäntöä saadaan jalkautettua hyvinvointialueille, ja miten lainsäädäntöä tulisi yhä kehittää ikääntyneiden palvelujen riittävyyden ja hyvän laadun takaamiseksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kehittämispäällikkö Rauha Heikkilä kuvaa RAI-vertailutietoa hyödyntäen hyvinvointialueiden kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen käyttöä ja asiakkaiden toimintakykyä, sekä miten vertailutietoa voidaan hyödyntää hyvinvointialueilla toiminnan kehittämisessä. Geriatri Elina Heikkinen kertoo geriatrikeskuksen perustamisesta Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle ja siitä, miten pyritään alueellisesta epätasa-arvosta tasa-arvoisiin, vakaisiin ja vaikuttaviin palveluihin, ja samalla huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista ja kulujen hallinnasta.

Syrjäytyminen ja eriarvoisuus vanhuudessa

Kasvun ja vanhenemisen tutkijat

Torstai 9.2.2023 klo 13–14.30

pj. Linda Enroth

Puhujat:

Päivi Rasi-Heikkinen (Lapin yliopisto):

Ikääntyvät digitalisoituvassa yhteiskunnassa – marginaalisuudesta toimijuuteen!

Johanna Eronen (Jyväskylän yliopisto):

Suojaako hyvä terveyden lukutaito syrjäytymiseltä?

Elisa Tiilikainen (Itä-Suomen yliopisto):

Koti syrjäytymisen paikkana?

Ilkka Pietilä (Helsingin yliopisto):

Ikääntyminen ja alueellinen eriarvoisuus

Päivi Topo (Vanhusasiavaltuutettu):

Auttaisiko ikävaikutusten arviointi päätöksenteossa eriarvoisuuden vähentämiseen?

Syrjäytyminen ja eriarvoisuus vanhuudessa

Symposiumissa keskustellaan ikääntyneiden syrjäytymisen ja eriarvoisuuden mekanismeista digitalisaation, terveyden lukutaidon, kotona asumisen ja alueellisten erojen näkökulmista. Symposiumin päättää vanhusasiavaltuutetun kommenttipuheenvuoro ikävaikutusten arvioinnista päätöksenteossa. Mediat, tutkijat ja ikääntyvät itse rakentavat kuvaa digitalisaation marginaaleihin ajetuista ikääntyvistä, joilta puuttuu taitoja, halukkuutta ja oikeanlaisia asenteita heiltä edellytettynä digiloikkaan. Onko todellisuus kuitenkin näin yksiselitteinen? Rasi-Heikkisen esitys pohjautuu hänen sosiaalipsykologian alan väitöskirjaan ”On the margins of digitalization. The social construction of older people and the Internet”. Terveyden lukutaito voi olla resurssi, joka tukee iäkkään ihmisen terveyden ja toimintakyvyn ylläpitämistä. Mistä terveyden lukutaito kertoo ja voidaanko sitä vahvistamalla vaikuttaa syrjäytymisriskiin? Eronen puheenvuorossa tarkastellaan sosiodemografisten tekijöiden, terveyden lukutaidon ja eri terveystilanteiden välisiä yhteyksiä ja pohditaan, mikä on sotepalvelujärjestelmän ja sotealan ammattilaisten rooli terveyden lukutaidon tukemisessa. Tiilikainen ja kumppanit tarkastelevat vanhuusiän syrjäytymistä kotihoidon asiakkaiden näkökulmasta. Alustavat tutkimustulokset pohjautuvat ”Vanhuusiän syrjäytyminen kotihoidossa” (SOLDEX) -hankkeen vuonna 2022 kerättyyn kysely- ja haastatteluaineistoon. Ikääntymisen yhteydessä alueellista eriarvoisuutta ajatellaan usein yksinomaan sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden kannalta. Ilkka Pietilä lähestyy esityksessään alueellista eriarvoisuutta laajemmasta näkökulmasta, niin taloudellisten tekijöiden kuin sosiaalisten suhteidenkin osalta, maaseudulla asuvien eläkeläisten haastatteluaineiston pohjalta.

Aivoterveysten edistämisen ajankohtaiset teemat

Perjantai 10.2.2023 klo 9–10.30

pj. Jenni Kulmala

Puhujat:

Jenni Kulmala (Tampereen yliopisto, GEREK):

FINGER-tutkimuksen uusia tuloksia ja jalkauttamisen mahdollisuuksia

Anna Rosenberg (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos):

Teknologia aivoterveysten edistämisen tukena

Anna Tirkkonen (Jyväskylän yliopisto, GEREK):

Liikunta ja kognitiivinen harjoittelu aivoterveysten ja toimintakyvyn edistämisen tukena

Teija Hammar ja Pia Pulkkinen (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos):

Kansallinen Muistipalvelupolku-hanke – Aivoterveysten edistäminen osana muistisairaant toimivaa palvelupolkua

Inna Lisko (Jyväskylän yliopisto, GEREK):

Kansallinen Aivoterveystsohjelma – tavoitteet ja toimeenpano

Aivoterveysten edistämisen ajankohtaiset teemat

Symposiumissa esitellään ajankohtaista tutkimusta ja kehittämistyötä aivoterveysten edistämisen kentällä. Tenure track -professori Jenni Kulmala (Tampereen yliopisto) esittelee laajaa kansainvälistä huomiota saaneen FINGER-interventiotutkimuksen uusimpia tuloksia sekä FINGER-toimintamallin jalkauttamisen menetelmiä. Erikoistutkija Anna Rosenberg (THL) kertoo EU-rahoitteisesta LETHE-hankkeesta, jossa aivoterveysten edistämisen tukena hyödynnetään erilaisia teknologisia laitteita. Tutkijatohtori Anna Tirkkonen (Jyväskylän yliopisto) esittelee Suomen Akatemian rahoittamaa PASSWORD-tutkimushanketta, jossa selvitettiin liikunnan ja kognitiivisen harjoittelun merkitystä ikääntyneiden fyysiselle ja kognitiiviselle toimintakyvylle. Johtava asiantuntija Teija Hammar ja asiantuntija Pia Pulkkinen (THL) esittelevät valmisteilla olevaa kansallista muistipalvelupolkua -mallia, ja tutkijatohtori Inna Lisko (Jyväskylän yliopisto) kertoo Aivoliiton koordinoimasta kansallisesta aivoterveystsohjelmasta.